

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької мови

Дипломна робота магістра

з теми:

**«СТИЛІСТИЧНІ, ПРАГМАТИЧНІ ТА ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ
НІМЕЦЬКОМОВНОГО ШВАНКУ»**

Виконала: здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

II курсу групи Nim1-M21

спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька)

за освітньою програмою Середня освіта

(Німецька мова і зарубіжна література)

Шамрій Ліана Андріївна

Керівник:

Боднарчук Т.В., кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри німецької мови

Рецензент:

Марчишина А.А., доктор філологічних наук, професор,

завідувач кафедри англійської мови

Кам'янець-Подільський –2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОЗОВОГО ШВАНКУ ЯК ТИПУ ТЕКСТУ.....	7
1.1. Питання класифікації текстів у мовознавстві.....	7
1.2. Трактуння поняття «шванк» у науковій літературі.....	11
1.3. Особливості композиційної структури тексту прозового шванку.....	16
РОЗДІЛ II. СТИЛІСТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ПРОЗОВОГО ШВАНКУ ТА ЇХ МОВЛЕННЄВА РЕАЛІЗАЦІЯ.....	28
2.1. Мовленнева реалізація стильових рис німецькомовного прозового шванку.....	28
2.2. Стилїстичні особливості німецькомовних шванків.....	42
2.3. Прагматичний аспект дослідження тексту німецькомовного прозового шванку.....	45
РОЗДІЛ III. ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НІМЕЦЬКОМОВНОГО ПРОЗОВОГО ШВАНКУ.....	58
3.1. Робота з текстом на уроці іноземної мови як процес творчої співпраці вчителя та учня.....	58
3.2. Використання текстів німецькомовних шванків на уроках німецької мови у закладах загальної середньої освіти.....	64
3.3. Аналіз результатів емпіричного дослідження.....	70
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНОГО ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ.....	90
ДОДАТОК А. ПЕРЕЛІК ТЕКСТІВ ШВАНКІВ.....	91

ВСТУП

На сучасному етапі у вітчизняній науці активізуються лінгвістичні студії текстів малих форм, у тому числі комічних текстів. Проте, як свідчить аналіз наукової літератури, наявні відомості про лінгвістичну природу комічних текстів є далеко не вичерпними і цей напрям потребує подальшої розробки для конкретних типів тексту. Шванк належить до типів тексту малих форм, а саме: він є короткою сатиричною оповіддю з фольклорними витоками. Тому тексти шванку подано просторічною народною мовою, іноді грубою та брутальною, часто з багатослівною мораллю [47]. Головні функції шванку – соціально-критична, дидактична, розважальна, повчальна [52; 59; 73]. Шванк вибудовує сатиричний простір, у якому, завдяки гіперболізації, усі протиріччя подій і персонажів перетворюються на кумедні [71].

Шванк досліджувався як прототип сучасних поетичних текстів [62], у порівняльному аспекті прозовий шванк поряд з казкою, анекдотом, жартом, новелою розглядався у працях вітчизняних і зарубіжних вчених [10; 25; 72; 49; 60].

Актуальність теми зумовлено інтегрованістю когнітивно-прагматичних та лінгвостилістичних досліджень текстів малих форм, зростаючою роллю сатиричних текстів і дискурсів у мовній картині світу, зокрема роллю малих сатиричних форм, що відображають потужну підтекстову семантику. Розташування шванку в ряду малих форм дозволяє розробити стратегію лінгвістичних досліджень, актуальних для багатьох типів сатиричних дискурсів з огляду на практичну відсутність подібних студій. Це зумовлює наукове завдання роботи – всебічний аналіз прозового шванку у поєднанні його лінгвостилістичних, лінгвопрагматичних і лінгводидактичних характеристик.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Вибір напрямку дослідження зумовила тема «Формування професійної компетентності

вчителя іноземних мов» (державний реєстраційний номер 0102U102986), яка виконується в межах плану науково-дослідної роботи кафедри німецької мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка).

Об'єктом дослідження є німецькомовні прозові шванки.

Предмет дослідження – лінгвостилістичні, прагматичні та лінгводидактичні характеристики німецькомовного прозового шванку.

Матеріалом дослідження слугували збірки текстів німецькомовних прозових шванків, а також інтернет-видання.

Метою дослідження є виявити та проаналізувати лінгвостилістичні, прагматичні та лінгводидактичні особливості німецькомовних прозових шванків.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати трактування поняття «шванк» у науковій літературі;
- виявити особливості композиційної структури тексту прозового шванку;
- охарактеризувати мовленнєву реалізацію стильових рис німецькомовного прозового шванку;
- визначити особливості німецькомовного прозового шванку у прагматичному аспекті;
- окреслити можливості використання текстів німецькомовних прозових шванків на уроках німецької мови у закладах загальної середньої освіти.

Методи дослідження. Тема, мета та завдання дослідження зумовили використання комплексу різних методів та прийомів дослідження. Основними методами дослідження є *теоретичні*: загальнонаукові (аналіз, синтез, класифікація, порівняння, систематизація та узагальнення) – з метою аналізу стану досліджуваної проблеми у науковій літературі, уточнення сутності

базових понять дослідження; *композиційно-стилістичний* (для виокремлення типів композиційної структури, композиційно-мовленнєвих форм та опису стильових рис тексту прозового шванку), *порівняльний* (з метою порівняння стильових рис шванку, байки і прикладу як короткого повчального оповідання), *контекстуальний* (для прагматичного аналізу тексту прозового шванку); *емпіричні*: (анкетування) – з метою визначення ефективності використання текстів німецькомовних прозових шванків у процесі вивчення німецької мови у закладах загальної середньої освіти.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання результатів магістерського дослідження у лекційних курсах та на практичних заняттях із лексикології німецької мови, окремі аспекти роботи з текстами німецькомовних прозових шванків можна використовувати на лекційних, практичних та лабораторних заняттях з методики навчання німецької мови у закладах загальної середньої освіти, під час проходження виробничої педагогічної практики, а також у майбутній професійній діяльності.

Апробація роботи. Основні положення магістерського дослідження обговорювалися на двох наукових та науково-практичних конференціях: IV Всеукраїнській науковій конференції «Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи» (м. Кам'янець-Подільський, 19 травня 2022 року) та III Міжнародній студентській науковій конференції «Цифровізація науки та сучасні тренди її розвитку» (м. Умань, 11 листопада 2022 року).

Публікації: Результати дослідження висвітлені у 2 статтях:

- **Шамрій Л.А.** До питання трактування поняття «німецькомовний прозовий шванк» у науковій літературі. *Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи*: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 19 травня 2022 р. / редкол. Т.В. Калинюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. С. 92-94.

- **Шамрій Л.А.** Робота з німецькомовними прозовими шванками на уроці німецької мови у старших класах ЗЗСО. *Цифровізація науки та сучасні тренди її розвитку*: матеріали III Міжнародної студентської наукової конференції, м. Умань, 11 листопада, 2022 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця: ГО «Європейська наукова платформа», 2022. С. 245-247.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, де визначені актуальність, мета, завдання, об'єкт і предмет, методи та практичне значення дослідження; з трьох розділів та загальних висновків, списку використаних джерел (76 найменувань). Загальний обсяг роботи – 97 сторінок, з них основного тексту – 82 сторінки.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило виявити та описати лінгвостилістичні, прагматичні та лінгводидактичні особливості німецькомовних прозових шванків, що і було метою нашої магістерської роботи.

Щодо першого завдання – проаналізувати трактування поняття «шванк» у науковій літературі, виявлено, що існує декілька варіантів трактування цього поняття. У довідкових джерелах шванк визначено як коротке віршоване або прозове оповідання сатиричного змісту, який поєднуючи жарт з елементами дидактики, гостро критикує суспільні явища і опирається на фольклорні традиції, народні казки. Деякі науковці вважають шванк жартівливим оповіданням, веселим жартом або жартівливою промовою.

Головними дійовими особами у шванку виступають дурні та весельчаки, які нічого не бояться та сміливо демонструють усі свої емоції та відчуття. Зміст шванку завжди містить перебільшення, гіперболізацію подій. Як тип тексту шванк відносять науковці до короткого сатиричного оповідання, зазначаючи, що у деяких випадках він межує з народним жартом або анекдотом.

У кваліфікаційній роботі ми намагалися виявити особливості композиційної структури тексту прозового шванку, що було другим завданням нашого дослідження. Композиція шванку розглядалася у нашому дослідженні на двох рівнях композиційної будови шванку, а саме на формальному та змістовому.

На формальному рівні шванк як тип тексту досліджувався у двох аспектах, а саме: за обсягом і за формою викладу. За обсягом ми виділили три групи шванків: стислі шванки (до 15 рядків); відносно стислі (від 15 до 30 рядків) і розгорнуті (від 31 рядка і далі). Проаналізувавши тексти 164 шванків, ми шляхом підрахунку рядків у них, виявили, що найбільшу частину становлять розгорнуті шванки – 67 (41%), стислих шванків виявилось найменше серед

досліджуваних нами – 41 шванк (25 %). Відносно стислі шванки становлять 34% або це 56 текстів.

Виявлено, що характерною ознакою формального композиційного рівня прозового шванку є, здебільшого, суцільний текст без абзаців. У текстах деяких шванків пряма мова і діалоги персонажів нічим не виділяються від решти тексту. Проте, у переважній більшості шванків, проаналізованих нами, пряма мова оформлена відповідно до правил німецької мови – у лапках, виділена комами та тире. Але прийом суцільного тексту, без абзаців їм також властивий. Слід також зазначити, що в дослідженому нами масиві прозових шванків ми виявили, що членування на абзаци властиве розгорнутим шванкам. У стислих та відносно стислих прозових шванках виділення абзаців не спостерігається.

Щодо змістового рівня композиційної структури шванку як короткого сатиричного оповідання, то характерними для нього є такі композиційні елементи: заголовок, зачин, розвиток дії, кульмінація та розв'язка.

Заголовок є обов'язковою ознакою прозового шванку і у більшості прозових шванків характерним є виділення в заголовку основного персонажа. Найбільш повно описано зміст у заголовку шванків про Тілля Ойленшпігеля. Виявлено, що здебільшого, саме заголовок шванку має іронічний зміст, який виявляється лише в мікротексті шванку.

Зачин як композиційно-тематична частина тексту є характерною ознакою для більшості проаналізованих нами шванків. Найбільш характерними в прозовому шванку є такі типи зачину: зачин-експозиція, зачин-ситуація, конфліктний зачин, зачин-констатація, зачин-характеристика. У роботі подано приклади різних типів зачину, які властиві для текстів шванків.

Для розвитку дії в прозовому шванку характерною ознакою є наявність або ж відсутність гострої кульмінації, місце розташування якої впливає на структуру цього типу тексту. Проаналізувавши тексти шванків, ми виявили, що

кульмінаційний момент може бути як у розвитку дії, так і у розв'язці, проте більшість із них містить кульмінаційний момент саме у розв'язці.

Щодо розв'язки, то виявлено, що для більшості шванків вона є характерною і виділено такі типи розв'язки: розв'язка-кульмінація, розв'язка-коментар, розв'язка-підсумок, розв'язка-констатуюче повідомлення, розв'язка-роздум, розв'язка-узагальнення, розв'язка-настанова (заборона). На основі проаналізованих текстів шванків наведено приклади різних видів розв'язки.

Щодо характеристики мовленнєвої реалізації стильових рис німецькомовного прозового шванку – третього завдання дослідження, у текстах шванків розглядалися такі стильові риси цього типу тексту як епічність, сатиричність, експресивність, стислість/розгорнутість, діалогічність/монологічність, просторіччя у викладі, «об'єктивність» викладу.

Як епічний текст, шванк містить потенційні можливості розкриття теми, характеристики персонажів, об'ємного представлення авторських намірів тощо. Проте, на відміну, від романів, оповідань, новел, у тексті шванку ця риса реалізується у досить стислому вигляді. Мовленнєва реалізація стильових рис «просторіччя» і «об'єктивність викладу» здійснюється за рахунок величезної кількості розмовних слів і висловів, фамільярної лексики, просторічно-грубих слів.

Щодо реалізації стильових рис «стислість» / «розгорнутість» у текстах прозових шванків, то варто зазначити, що здебільшого текст містить один, два, або, рідше, три невеликих епізоди, а дійовими особами виступають здебільшого два або три персонажа.

Сильова риса «сатиричність» – це натяк, який створює підтекст. Характерними мовно-стилістичними рисами німецького прозового шванку є показна хоробрість, виклик вадам повсякденного життя, комізм логічно абсурдного, коли адресант видає ним вигадане за реальні події (такі стильові

риси чітко простежуються у шванках про Тіля Уленшпігеля). Для того щоб зрозуміти суть смішного, треба мати здоровий глузд.

Важливим засобом мовленнєвого оформлення літературного твору є його синтаксис, а саме – поетичний синтаксис, до сфери якого відносять так звані «стилістичні фігури». У текстах шванків досить рідко спостерігаємо інверсію, здебільшого це речення, у яких на початку вживаються обставини місця або часу, проте зустрічаються і приклади, де розповідне речення розпочинається з присудка. Досить рідко можемо також спостерігати наявність порівнянь у текстах німецькомовних прозових шванків. Оскільки тексти шванків походять ще з XVI століття, тому у них є досить багато лексичних архаїзмів, досить часто зустрічаються фразеологізми, колокативи, лексичні одиниці, які пов'язані із релігійною тематикою, прислів'я.

Четвертим завданням нашого дослідження було визначити особливості німецькомовного прозового шванку у прагматичному аспекті. Відомо, що основними функціями тексту є інформативна, тобто, він покликаний передавати певну інформацію, яка міститься у ньому. Проте, разом із функцією передачі інформації, текст певним чином впливає на читача. Прагматику тексту дослідники розуміють як взаємозв'язок між автором тексту і читачем через текст.

Текст шванку можна умовно представити як складне естетичне утворення, яке складається з трьох основних рівнів: певним чином організованої мовно-семантико-структурної системи, змістового (семантичного) поля, що реалізується цією системою, і ідейно-емоційної систем. Основним фактором у досягненні прагматичної ефективності шванку як типу тексту виступає співпереживання, залучення адресата до цієї ідейно-емоційної системи. Кінцевою метою прагматичної установки шванку в дискурсі вважається досягнення адекватного прагматичного ефекту, тобто стимулювання раніше запрограмованої реакції адресата. Прагматичні характеристики

німецькомовного прозового шванку реалізуються за допомогою контексту та вербальних і невербальних індикаторів.

Значний семантичний обсяг шванку виникає в сатиричному підтексті, який стимулює спеціальна авторська мовленнєва стратегія. Ця стратегія, що відноситься до прагматики, ґрунтується на особливому сатиричному коді.

У дослідження ми окреслили можливості використання текстів німецькомовних прозових шванків на уроках німецької мови у закладах загальної середньої освіти, що було останнім, п'ятим завданням.

Відомо, тексти для читання сприяють розвитку соціокультурної компетентності учнів, тобто формують їх уявлення про життя, культуру та звичаї народу, мова якого вивчається. Тому, на нашу думку, тексти німецькомовних прозових шванків, які походять ще із середньовіччя, найкраще можуть показати історію німецькомовного народу та становлення та розвиток його культури, ментальності.

Для учнів 10 класу, які вивчають німецьку мову як другу іноземну впродовж проходження виробничої педагогічної переддипломної практики було запропоновано три шванки – «Das Geschenk», «Der kluge Narr», а також один із шванків про Тілля Ойленшпігеля – «Wie Eulenspiegel in einem Spital an einem Tage alle Kranken ohne Arznei gesund machte».

Роботу із текстами шванків було організовано традиційно, тобто у три етапи – дотекстовий, текстовий та післятекстовий. До кожного із запропонованих текстів шванків було розроблено завдання. Перед роботою з текстами шванків та після неї було проведено анкетування учнів. Аналіз анкет засвідчив, що робота з німецькомовними прозовими шванками була цікавою для старшокласників, оскільки усі вони до цього не знали про існування такого виду текстів, а після ознайомлення із ними 96,1% зацікавилися ними і хотіли би почитати інші шванки німецькою або українською мовами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байбакова И. М. Ирония как средство реализации речевой установки в англоязычном художественном тексте (на материале произведений С. .Льюиса): автореф. дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : 10.02.04 0 /Київ, 1988. 16 с.
2. Бацевич Ф. Лінгвістична генологія : проблеми і перспективи : навчальний посібник. Львів : Паіс, 2005. 264 с.
3. Безугла Л. Р. Значение и смысл в дискурсе. *Когнітивно-прагматичні дослідження мов професійного спілкування*: Матеріали міжнар. наук. конф. Х., 2006. С. 5-6.
4. Безугла Л. Р. К проблеме перлокуции. *Нова філологія*. 2002. № 1 (12). С. 203-208.
5. Безугла Л. Р. Конструирование имплицитных речеактовых значений в дискурсе. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. 2006. № 726. С. 72-77.
6. Бессмертная Н. В., Грудинина Г. К., Даровская Л. В Лингвостилистическая интерпретация текста : Учебное пособие для ин-тов и фак. ин. языков. Київ: Вища школа, 1983. 300 с.
7. Бехта І. А. Невласне-пряма мова в структурі жанру малих форм (на матеріалі американського „short story” ХІХ–ХХст.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Львів, 1993. 188 с.,
8. Бехта І. Текст в парадигматичній системі наукових лінгвістичних концепцій кінця ХХ – початку ХХІ століття: актуальні та віртуальні стратегії розвитку. *Дискурс іноземномовної комунікації*. ЛНУ імені Івана Франка. 2002. С. 164-192.
9. Галич О. Теорія літератури. Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. К. : Либідь. 2001. 487 с.

10. Гонтар М.О. Структурно-композиційні та лінгвістичні особливості німецького літературного анекдоту : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / Львів, 1995. 18 с.
11. Дук П. А. К обзору теорій комического. *Іноземна філологія на межі тисячоліть* : тези доповідей міжнар. наук. конф.. Харків : Константа, 2000. С. 73-74.
12. Дук П. О. Лінгвостилістична характеристика німецьких гумористичних віршів : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Харків : ХДУ, 2007. 243 с.
13. Єщенко Т. Проблема класифікації текстів у сучасному мовознавстві URL : <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream.pdf> (Дата звернення 06.05.2022).
14. Жук Л. Я. Приклад як тип тексту: лінгвостилістичні та прагматичні аспекти (на матеріалі англійської дидактичної літератури) : дис. ... канд філол. наук : 10.02.04 / Харків, 2004. 222 с.
15. Загнітко А. Лінгвістика тексту : навчальний посібник. Донецьк: Юго-Восток, 2007. 314 с.
16. Колегаева И. Текст как единица научной и художественной коммуникации. Одесса : Редакционно-издательский отдел областного Управления печати, 1991. 121 с.
17. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С.Я. Єрмоленко. К.: Либідь, 2001. 224 с.
18. Космеда Т. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. 350 с.
19. Кочан І. Лінгвістичний аналіз тексту: навчальний посібник. К.: Знання, 2008. 423 с.
20. Криворучко С. И. Перлокутивные интенсификаторы в немецком диалогическом дискурсе. *Когнітивно-прагматичні дослідження мов професійного спілкування* : матеріали міжнар. наук. конф. X., 2006. С. 80–83.

21. Кусько К. Я. Дискурс: іноземні комунікації – концептуальні питання теорії і практики. *Наукові записки АН України*. К. : Хрещатик, 2002. С. 95-114.
22. Лесин В. М., Пулинець О.С. Словник літературознавчих термінів. К. : Радянська школа, 1983. 486 с.
23. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
24. Морозова О. І. До проблем виділення одиниць дискурсу : дискурсема неправди. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен*. Харків : Константа, 2005. С. 65–194.
25. Мукатаєва Я.В. Німецький прозовий шванк: лінгвостилістичний, прагматичний та когнітивний аспекти: дис.... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Харків, 2008. 20 с.
26. Мукатаєва Я.В. Німецький прозовий шванк: лінгвостилістичний, прагматичний та когнітивний аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / Харків, 2008. 20 с.
27. Науменко А. М. Філологічний аналіз тексту (Основи лінгвопоетики) : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вінниця : Нова Книга, 2005. 416 с.
28. Ольховська Н. С. Інформативність як одна з найважливіших категорій тексту. *Нова філологія*. 2002. № 2 (13). С. 105-112.
29. Перлина Ю. Г. Композиционно-стилистическая структура эпиграммы как типа текста (на материале немецкой эпиграммы 17 – 20 вв.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 / Дніпропетровськ, 1995. 16 с.
30. Пихтовникова Л. С. Композиционно-стилистические особенности стихотворной басни (на материале немецких стихотворных басен 18 в.) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. / К., 1992. 338 с.

31. Пихтовникова Л. С. Языково-стилистические средства комического в публицистических текстах. *Нова філологія*. Запоріжжя : ЗДУ, 2002. № 3 (14). С.186–196.
32. Піхтовнікова Л. С. Стилїстика і синергетика дискурсу. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен*. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2005. С. 29–36.
33. Полюжин М. Дискурсивні стратегії та організуючі стереотипні висловлювання в англійській мові. *Дискурс іноземномовної комунікації*. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2002 С. 49-75.
34. Полюжин М. М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення. Ужгород : Вид-во „Закарпаття”, 1999. 240 с.
35. Походня С. И. Языковые виды и средства реализации иронии. К., 1989. 128 с.
36. Руппель А. С. Композиционные особенности текста типа шванк. *Нова філологія*. Запоріжжя, 2002. № 2. С. 312–313.
37. Св’ятчик К. В., Пілішек С. О. Комунікативно-прагматичний підхід до аналізу експресивності. *Нова філологія*. 2002. № 2 (13). С. 319–322.
38. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.
39. Словник української мови: в 11 томах. Том 10, 1979. С. 282.
40. Солощук Л. В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англійськомовному дискурсі. Харків : Константа, 2006. 300 с.
41. Українська мова. Енциклопедія / [редкол. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Заблук та ін.]. К.: Українська енциклопедія ім. М. Бажана, 2000. 752 с.
42. Шевченко И. С. Историческая динамика прагматики предложения. Х. : Константа, 1998. 167 с.

43. Шевченко І. С. К определению понятия дискурса в исторической прагмалингвистике. *Вісник ХДУ. Серія „Романо-германська філологія”*. X. : Константа, 1999. № 435. С. 52.
44. Шевченко І. С. Когнітивно-прагматичні дослідження дискурсу. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен*. Харків, 2005. С.105-117.
45. Шонь О. Б. Дискурс гумору, іронії і сатири в американському “short story”. *Дискурс іноземномовної комунікації*. ЛНУ ім. І. Франка. 2002. С. 201–220.
46. Щербина А. О. Жанри сатири і гумору. Нарис. К. : Дніпро, 1977. 136 с.
47. Юриняк А. Б. Літературні жанри малої форми. К. : Смолоскип, 1996. 131 с.
48. Adelung Ch. J. Grammatisch-kritisches Wörterbuch der Hochdeutschen Mundart. Leipzig : Breitkopf und Härtel, 1798. Bd. 3. Sp. 1710., Spalte 1710.
49. Bausinger H. Bemerkungen zum Schwank und seinen Formtypen. *Fabula. Zeitschrift für Erzählforschung*. 1967. № 9 S. 118–134.
50. Beaugrande R., Dressler W. Einführung in die Textlinguistik. Tübingen : Niemeyer, 1981. 290 S.
51. Bebermeyer G. Schwank. *Reallexikon der deutschen Literaturgeschichte*. 1977. 3. Aufl. S. 689–708.
52. Bobertag Felix. Vierhundert Schwänke des 16. Jahrhunderts. Darmstadt : Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1964. S. 7–10.
53. Braunroth M. Ansätze und Aufgaben der linguistischen Pragmatik. Frankfurt, 1975. 329 S.
54. Brown G., Yule G. Discourse Analysis. Cambr. et. : CUP, 1996. 288 p.
55. Brown W., Olmsted S. P. Language and Literature. N. Y., 1962. 371 p.
56. Burger H. Aufgaben einer pragmatikorientierten Sprachgeschichte. Hg. H Sitta. *Ansätze zu einer pragmatischen Sprachgeschichte*. Tübingen : Niemeyer, 1980. S. 135–136.
57. Dithmar R. Die Fabel. Geschichte – Struktur – Didaktik. Paderborn : Schöningh, 1971. 215 S.

58. Elkin P. K. *Satire: An Inaugural Lecture Delivered in Armidale, New South Wales*. New England: Printed by the University of New England, 1974. October, 14-13 p.
59. Fischer H. *Die schönsten Schwankerzählungen des deutschen Mittelalters*. [Ausgew. und übers. von Hans Fischer]. München : Hanser, 1968. 337 S.
60. Frosch-Freiburg F. *Schwankmären und Fabliaux. Ein Stoff- und Motivvergleich*. Göttingen : Kümmerle, 1971. 275 S.
61. Grimm J., Grimm W. *Deutsches Wörterbuch*. München: Deutscher Taschenbuchverlag, 1991. Bd. 9. 1903 S., Spalte 1903.
62. Günter A. *Einleitung. Deutsche Schwänke*. [Hg. von Günter A.]. Berlin / Weimar: Aufbau Verlag, 1977. S. 5–7.
63. Henne H., Rehbock H. *Einführung in die Gesprächsanalyse*. Berlin : Mouton de Gruyter, 1982. 330 S.
64. Henne H. *Sprachpragmatik. Nachschrift einer Vorlesung*. Tübingen, 1975. 120 S.
65. Hufeland K. *Die dt. Schwankdichtung des Spätmittelalters. Beiträge zur Erschließung u. Wertung der Bauformen mhd. Verserzählungen*. Basler Studien. 32. Bern : Francke, 1966. 156 S.
66. Jäger S. *Text- und Diskursanalyse: eine Einleitung zur Analyse politischer Texte*. Duisburg, 1994. 95 S.
67. Lüthi M. *Das europäische Volksmärchen. Form u. Wesen*. Stuttgart : UTB Francke, 2005. 144 S.
68. Müller B. L. *Der Sprechakt als Satzbedeutung : Zur pragmatischen Grundform der natürlichen Sprache*. Bern u.a. : Peter Lang, 2003. 359 S.
69. Neumann S. *Den Spott zum Schaden. Prosaschwänke aus fünf Jahrhunderten* Hg. von S. Neumann N. München: Hanser, 1977. 423 S.
70. Pichtownikowa L. *Synergie des Fabelstils: Die deutsche Versfabel vom 13. - 21. Jahrhundert*. Aachen : Sharker Verlag, 2008. B.5. 322 S.

71. Rupp H. Schwank u. Schwankdichtung in der dt. Literatur des Mittelalters. *Deutschunterricht*. 1962. № 14. H. 2. S. 29–48.
72. Sawtschenko Juri. Der Witz als Genre der kleineren Formen. Ukrainische Beiträge zur Germanistik. Bd. 1. Shaker Verlag : Aachen, 2000. 126 S.
73. Stroszeck H. Pointe und poetische Dominante. Deutsche Kurzprosa im 16.Jh. Frankfurt. a M. : Thesen Verl., 1970. 183 S.
74. Sutherland J. English Satire. Cambridge : University. Press., 1967. 184 p.
75. Weigand E. Sind die Sprechakte illokutiv? *Sprache und Pragmatik*. Lunder Symposium, 1984. Lund : Gleerup, 1985. S. 7-22.
76. Wilpert G. Sachwörterbuch der Literatur. Stuttgart : Kröner, 1955. 622 S.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ФАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Deutsche Schwänke. Berlin: Deutsche Buch-Gemeinschaft, 1961. 202 S.
2. Deutsche Schwänke. Wien und Leipzig: Verlag von Gerlach & Wiedling, 108 S.
3. Deutsche Schwänke. Leander Petzoldt [Hrsg]. Stuttgart: Reclam, 1979. 392 S.
4. Ein kurzweiliges Buch von Till Eulenspiegel aus dem Lande Braunschweig. Hermann Bote [Hrsg]: URL: <https://www.projekt-gutenberg.org/bote/eulenspg/eulen90.html> (Дата звернення 11.06.2022).